

Norges Miljøvernforbund Nordland
v/ fylkesleder Børge Torbergsen
Dalvegen 14
8250 Rognan
borge@nmf.no

Justis- og beredskapsdepartementet
lovavdelingen@jd.dep.no

25.05.2016

Høring - Evalueringen av offentleglova

Norges Miljøvernforbund (NMF) viser til høring på Offentleglova, som har høringsfrist 25.05.2016. Høringsdokumentene er lagret digitalt her:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/hoyring---evalueringen-av-offentleglova/id2477095/>

Som det også går frem av innholdet i dokumentet, så er dette dokumentet utarbeidet i samarbeid mellom flere fylkeslag av NMF.

Innhold

NMF sin bruk av Offentleglova og tilsluttende lovverk.....	2
Offentleglova og Arkivloven	2
Rett til digitale kopier	2
Rett til bekreftelse på at en henvendelse er mottatt.....	4
Innsynsbestemmelser i Lov og forskrift om offentlige anskaffelser	4
Miljøinformasjonsloven.....	5
Det må svært ofte klages inn for å oppnå innsyn.....	6
Virksomheter som ikke utleverer bør kunne bøtelegges.....	7
Det bør bli lettere å få utlevert dokumenter fra Domstol, Politi og stat.....	8

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN

Skuteviksboder 24

Bank: 9521.05.71982

Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00

Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA

E-post: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261

Grønland

0134 OSLO

Tlf: 55 30 67 00

E-post: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446

9255 TROMSØ

Tlf: 913 57 125

E-post: nord@nmf.no

NMF sin bruk av Offentleglova og tilsluttende lovverk

NMF er skuffet over at Justis- og beredskapsdepartementet har unnlatt å invitere Norges Miljøvernforbund til å delta på denne høringen.

NMF sine medlemmer og saksbehandlere er storforbrukere av Offentleglova, og våre oppfatninger bør derfor ha betydning.

NMF benytter seg også i stor grad av nærliggende lovverk, som

- Miljøinformasjonsloven
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-05-09-31/>
- Lov om offentlige anskaffelser § 5, 3. ledd
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-16-69/%C2%A75#%5>
- Forskrift om offentlige anskaffelser § 3-1 (7)
https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-04-07-402/KAPITTEL_1-3#%53-1
- innsyns og klagebestemmelsene i forvaltningsloven
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10>

Offentleglova og Arkivloven

Postmottakene er stort sett dyktige til å journalføre innkommende brev og e-poster. Det samme kan dessverre ikke sies om saksbehandlere som mottar e-post direkte. Dessverre virker det til å være svært mange offentlige saksbehandlere som unnlater å journalføre innkommende og utgående brev som går direkte til saksbehandleren. En del offentlige saksbehandlere opplever ofte miljøinformasjon som sendes til deres egen e-post-adresse som deres "private" informasjon. Det ville vært en fordel om alle offentlige saksbehandlere fikk bedre opplæring vedrørende journalføring av e-poster som sendes til/fra dem direkte.

Ett eksempel på en privat e-post som burde vært journalført er en sak som NMF har blitt gjort oppmerksom på nå nylig. Rådmannen i Ålesund kommune utelot å journalføre en e-post som hun mottok fra noen privatpersoner 11.05.2016. Det virker noe besynderlig at en rådmann ikke behersker noe så elementært som Arkivloven med forskrifter. Basert på bestemmelsene i Kommuneloven § 23, 2. ledd så bør det forventes at rådmannen i Ålesund skal ha kunnskap om noe såpass elementært som journalføringsplikten. Det mistenkes at rådmannen kanskje ønsket å hemmeligholde for journalister samt offentligheten at kommunen hadde blitt klaget inn for brudd på Miljøinformasjonsloven samt brudd på Grunnloven § 112.

Rett til digitale kopier

NMF-MR ønsker av følgende prinsipielle miljøvennlige årsaker at mest mulig av posten til oss skal sendes digitalt:

- Brevpost forurensar mer enn digital post.
- Brevpost bidrar til unødvendig hogst av trær
- Brevpost skaper unødvendige CO2 utslipp når den transporteres
- Brevpost tar lenger tid å ankomme mottaker
- Brevpost lar seg ikke arkivere digitalt
- Brevpost lar seg ikke videresende til NMF andre av saksbehandlere
- Brevpost koster unødvendig med penger i forsendelsen, både i form av papirkostnader, printerkostnader, portokostnader og saksbehandlingskostnader. NMF er opptatt av at

offentlige virksomheter skal redusere denne typen forurensende unødvendige merkostnader.

Følgende lovverk fastsetter at alle har rett til å få utlevert digital kopi fra offentlige virksomheter dersom man krever dette.

- Miljøinformasjonsloven § 13 (1)
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-05-09-31/KAPITTEL_3#§13
- Offentleglova § 30
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2006-05-19-16/KAPITTEL_4#§30
- Forvaltningsloven § 20, 2. ledd
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10/KAPITTEL_4#§20

e Forvaltningsforskriften kunne med fordel vært enda litt klarere på at man har rett til å motta digital kopi dersom man krever dette. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2004-06-25-988>

Dessverre opplever våre saksbehandlere at det er en del offentlige virksomheter som insisterer på kun å utlevere miljøforurensende papirkopier, og som av og til nekter å utlevere digitale kopier. Eksempler på offentlige virksomheter som våre saksbehandlere og medlemmer har opplevd at har nektet å utlevere digitale kopier er: Vestfold Politidistrikt, Møre og Romsdal politidistrikt, Rogaland fylkeskommune, Nord-Trøndelag fylkeskommune, Statens vegvesen, enkelte tingretter og Ålesund kommune.

Dessverre så er det enkelte av ovenstående nevnte virksomheter som nekter å videresende klager til overordnet forvaltningsorgan, og som attpåtil nekter å utlevere digitale kopier, dette selv om de får videresendt kopi av vedtak med referansenr 2010/7432 fra Fylkesmannen i Rogaland samt vedtak med referansenr 2011/2840 fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Følgende siteres fra vedtaket til Fylkesmannen i Nord-Trøndelag; "*Forvaltningsloven § 20, 2. ledd*

Denne bestemmelsen gir en part rett til papirkopi eller elektronisk kopi. Retten til slik kopi er et rettskrav. Elektronisk kopi omfatter både at dokumentet blir sendt på e-post og at det blir kopiert til en minnepenn eller annet medium. Dvs. at dersom bruk av e-post ikke anses som forsvarlig, kan kopi gis ved bruk av f.eks. minnepenn eller annet medium. Klager får dermed medhold i at han i utgangspunktet har krav på å motta elektronisk kopi av dokumentene."

Offentlige virksomheter som nekter å utlevere elektronisk kopi forsøker ofte å argumentere med at elektroniske forsendelser ikke er "sikkert" nok. Det virker noe merkelig at enkelte offentlige forvaltningsorganer mener at elektronisk kommunikasjon ikke er sikkert nok, staten har tross alt godkjent 3 ulike kanaler for sikker elektronisk kommunikasjon, og man må logge seg inn på disse med BankID;

- Altinn / www.norge.no
- www.digipost.no
- <http://www.e-boks.no/>

Rett til bekreftelse på at en henvendelse er mottatt

eForvaltningsforskriften § 6 fastsetter at "Et forvaltningsorgan som mottar henvendelser i elektronisk form skal gi bekreftelse til avsender om at en henvendelse er mottatt.

Bekreftelse bør gis straks henvendelsen er mottatt. Den bør inneholde et referansenummer eller lignende og angi på hvilket tidspunkt henvendelsen ble mottatt."

https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2004-06-25-988/KAPITTEL_2#§6

Det er dessverre svært mange offentlige virksomheter som unnlater å sende bekreftelse på at e-post er mottatt. Det virker som at flertallet av kommunene er dårlige til å sende bekreftelsesmelding.

Innsynsbestemmelser i Lov og forskrift om offentlige anskaffelser

NMF er den miljøvernorganisasjonen i Norge som har hatt størst fokus på at alle offentlige anskaffelser skal være miljøvennlige anskaffelser. Miljøkravene i lov om offentlige anskaffelser er fastsatt blant annet i Lov om offentlige anskaffelser § 6, samt forskrift om offentlige anskaffelser § 3-1(8). Innen lov om offentlige anskaffelser har NMF bidratt med flere høringsforslag, veiledning av offentlige saksbehandlere og private tilbydere, samt at vi selv har benyttet oss av sanksjonsmuligheter overfor offentlige virksomheter som ikke har opptrådt miljøvennlig nok. Ved klager har NMF konsentrert seg om de mest alvorlige bruddene, altså miljøfiendtlige ulovlige direkte anskaffelser. NMF er trolig den organisasjonen i Norge som har fått medhold hos KOFA i flest klagesaker vedrørende miljøfiendtlige ulovlige direkte anskaffelser. I følge Kommunal Rapport var det NMF som var ansvarlig for å klage inn hele 71,5 % av alle kommunene som i 2013 ble felt i KOFA for ulovlige direkte anskaffelser:

<http://kommunal-rapport.no/2014/01/overtredelsesgebyr-fra-kofa-2013>

For NMF er det meget viktig at vi skal kunne kontrollere at offentlige virksomheter har satt ambisiøse miljøkrav i kontraktene. Offentlige virksomheter som ikke har satt miljøkrav i kontraktene risikerer å bli klaget inn til KOFA. Når NMF undersøker anskaffelsene til offentlige aktører benytter vi oss av følgende lovverk for å få innsyn:

- Offentleglova § 11
- Offentleglova § 23,3 ledd
- Lov om offentlige anskaffelser § 5, 3. ledd
- Forskrift om offentlige anskaffelser § 3-1 (7)

Dessverre er svært mange offentlige aktører som er redde for å bli klaget inn til KOFA, og de vegrer seg derfor for å utlevere konkurransegrunnlag, tilbud, protokoller og kontrakter til NMF. Enkelte offentlige virksomheter forsøker å påstå at NMF ikke er part i saken, og derfor ikke har rett til innsyn i dokumentene. Det virker på NMF som at offentlige aktører i frykt for å bli klaget inn til KOFA, i svært stor grad forsøker å holde tilbake konkurransegrunnlagene, protokollene, tilbudene og kontraktene for NMF sine saksbehandlere. Det har av og til vært lettere å få utlevert informasjon vedrørende offentlige anskaffelser til private-gmail/hotmail-adresser enn til NMF sine nmf-adresser.

Av og til når en kommune har gjort noe særdeles miljøforurensende, satt i gang jakt på rødlistede arter, eller at en kommune har for mange miljøforurensende oppdrettsanlegg, så kan det av og til være nødvendig med økonomiske sanksjoner. En måte å sanksjonere en miljøfiendtlig kommune er å kontrollere om anskaffelsene er utført korrekt. Da anmoder vi av og til om å få en oversikt over samtlige aktører som foregående år fikk utbetalt mer enn kr 500.000,-. Enkelte av leverandørene som kan virke mistenkelige blir undersøkt nærmere. Dessverre er det enkelte fylkeskommuner og kommuner som frykter for KOFA-klager, og derfor forsøker å benytte offentliglova § 9 ved å påstå at

det er for tidkrevende og komplisert å lage slike kontoutdrag. Medlemmer av NMF som jobber med økonomistyring sier at det tar maksimalt 5 minutter å lage slike kontoutdrag.

Det burde være unødvendig at NMF sine saksbehandlere må bruke masse unødvendig tid og ressurser på å klage inn offentlige virksomheter som nekter å utlevere kontoutdrag, konkurransegrunnlag, tilbud, protokoller og kontrakter. NMF utfører en stor samfunnsnyttig innsats når vi etterkontrollerer at offentlige kontrakter er miljøvennlige, samt at vi avdekker ulovlige direkte anskaffelser.

NMF registrerer at det i stor grad er virksomheter som har lovbrudd å skjule, som vegrer seg for å utlevere kontraktsinformasjon til NMF. Eksempler på virksomheter som i stor grad vegrer seg for å utlevere kontoutdrag, konkurransegrunnlag, tilbud, protokoller og kontrakter til NMF sine saksbehandlere er Statens vegvesen og Frøya kommune.

Miljøinformasjonsloven

Miljøinformasjonsloven er en lite kjent, men meget nyttig lov.

- En av fordelene ved denne loven er at den også kan benyttes overfor private virksomheter.
- En annen av fordelene er at det i del tilfeller er lettere å få utlevert etterspurt miljøinformasjon når man benytter seg av Miljøinformasjonsloven § 12.

Følgende bestemmelser i Miljøinformasjonsloven er noen av dem som NMF benytter når vi fremmer krav om å få utlevert miljøinformasjon fra private virksomheter:

- Miljøinformasjonsloven § 2
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-05-09-31/KAPITTEL_1#§2
- Miljøinformasjonsloven § 9
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-05-09-31/KAPITTEL_2#§9
- Miljøinformasjonsloven § 12
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-05-09-31/KAPITTEL_3#§12

Dessverre så opplever NMF at private virksomheter, svært ofte vegrer seg særdeles mye for å utlevere miljøinformasjon. Man må ofte kontakte Miljøklagenemnda før private virksomheter er villige til å utlevere miljøinformasjon. Dessverre er det en del gjengangere, som alltid nekter å utlevere miljøinformasjon. Det virker på NMF som at særlig oppdrettsvirksomheter nesten alltid nekter å etterleve miljøinformasjonslovens bestemmelser. Dersom man går inn på Miljøklagenemnda sine nettsider, så vil man se at et stort flertall av virksomhetene som er klaget inn for brudd på Miljøinformasjonsloven er ulike oppdrettsselskaper. Det er tydelig at oppdrettsnæringen utfører svært mye miljøforurensing som oppdretterne ønsker å hemmeligholde for allmennheten. Eksempler på virksomheter som NMF har klaget inn til Miljøklagenemnda er:

- Salten Aqua AS, sak 2014/5
<http://www.miljoklagenemnda.no/Vedtak/Nemndsvedtak%20i%20sak%202014-5.pdf>
<http://www.miljoklagenemnda.no/Vedtak/Nemndsavgj%C3%B8relse%20i%20sak%202014-5B.pdf>
- Mesta AS
http://www.miljoklagenemnda.no/Vedtak/Sak_2014_2_mesta.pdf
Mesta AS har fremdeles ikke utlevert den aktuelle miljøinformasjonen til NMF-Nordland. NMF mener det er meget kritikkverdig at det statseide selskapet Mesta AS tilsynelatende nekter å etterleve miljøinformasjonslovens bestemmelser.

Følgende bestemmelser i Miljøinformasjonsloven er noen av dem som NMF benytter når vi fremmer krav om å få utlevert miljøinformasjon fra private virksomheter:

- Miljøinformasjonsloven § 8
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-05-09-31/KAPITTEL_2#§8
- Miljøinformasjonsloven § 10
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-05-09-31/KAPITTEL_3#§10
- Miljøinformasjonsloven § 12
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-05-09-31/KAPITTEL_3#§12

NMF opplever at også offentlige virksomheter, ofte vegrer seg for å utlevere miljøinformasjon. En del offentlige virksomheter nekter å innse at miljøinformasjon er noe som nesten alltid skal utleveres. Eksempler på offentlige virksomheter som vi har fått rapportert inn at vegrer seg for å utlevere miljøinformasjon er:

- Statens vegvesen
- Mattilsynet
- Ålesund kommune
- Frøya kommune

Det må svært ofte klages inn for å oppnå innsyn

Virksomheter som er registrert i OEP-databasen, er ofte flinkere å utlevere dokumentasjon med en gang, enn virksomheter som ikke er registrert i OEP-databasen. Men det finnes også virksomheter som er registrert i OEP-databasen som ofte må klages inn før de er villige til å utlevere. NMF opplever at Mattilsynet og Statens vegvesen er 2 virksomheter som i en del tilfeller vegrer seg for å utlevere informasjon.

Det virker som at forvaltningen gjør informasjon lett tilgjengelig når man anser det som uproblematisk at den blir kjent. Samtidig benytter forvaltningen en rekke mer eller mindre avanserte teknikker for å hindre innsyn når de skal håndtere kontroversielle saker. Miljø saker, der den offentlige virksomheten frykter for medieoppslag og bråk med Norges Miljøvernforbund, er dessverre en type opplysninger som enkelte offentlige virksomheter vegrer seg for å utlevere.

NMF opplever at en del offentlige virksomheter vegrer seg for å utlevere følgende informasjon:

- Miljøinformasjon der den offentlige virksomheten ikke har gjort jobben sin
- Miljøinformasjon som vedrører private interesser
- Informasjon vedrørende anskaffelser (der den offentlige virksomheten muligens frykter klage til KOFA).
- Informasjon der enkelte offentlige saksbehandlere har noe å skjule
- Informasjon som kan tenkes å resultere i mediaoppslag, politianmeldelse eller klage til offentlig tilsynsorgan.

Dessverre virker det som at det heller er regelen, enn unntaket, at man må klage inn før man får innvilget innsyn i offentlige dokumenter. Det tar av og til flere uker før offentlige virksomheter er villige til å utlevere etterspurte dokumenter. Dette er ressurskrevende for en frivillig interesseorganisasjon som NMF. Vi skulle mye heller ha brukt tid på saksinnlegg og miljøvennlig

veiledning, enn å bruke mye unødvendig tid på å klage inn offentlige virksomheter som nekter å utlevere offentlig dokumentasjon. NMF får heller ikke noen form for erstatning for all tid som går med på å klage inn offentlige virksomheter som nekter å etterleve offentliglovas bestemmelser. NMF skulle gjerne sett at offentlige virksomheter som ikke utleverer innen 5 virkedager kunne ilegges en dagmulkt inntil de etterspurte dokumentene blir utlevert.

I flere tilfeller opplever man også at enkelte offentlige virksomheter nekter å videresende klagen til overordnet forvaltningsorgan. Dette gjelder særlig kommuner, men også enkelte store statlige virksomheter. NMF sine saksbehandlere finner det svært irriterende med offentlige virksomheter som tilsynelatende nekter å videresende klager til overordnet forvaltningsorgan. Kommunene vet at de kommer til å tape saken dersom klagen videresendes til overordnet forvaltningsorgan, derfor nekter / trenerer de i en del tilfeller videresendingen til overordnet forvaltningsorgan. Blant virksomhetene som driver på dette viset, kan f.eks. Ålesund kommune og Frøya kommune nevnes.

Det er svært irriterende og arbeidskrevende med offentlige virksomheter som nekter å behandle klagen etter bestemmelsene som er fastsatt i Forvaltningsloven § 33. **Det ville vært en fordel om regelverket åpnet opp for at man i enkelte tilfeller, kan sende klager på innsyn direkte til overordnet forvaltningsorgan.**

Virksomheter som ikke utleverer bør kunne bøtelegges

Fra en artikkel publisert i BT siteres følgende;

"Ekspert på Offentleglova, jussprofessor Jan Fridthjof Bernt, er klar på hvordan man kan få offentlige myndigheter til faktisk å følge lovverket: bøter. - Enten kan man fortsette å ha Offentleglova som en snill formaningslov, hvor det verste som kan skje selv ved klare lovbrudd er en påpakning fra Sivil-ombudsmannen, eller så kan man utruste loven med sanksjoner som gjør at det svir å sette seg ut over reglene.

På spørsmål om hvilke sanksjoner som kan være aktuelle, foreslår Bernt foretaksstraff.

- Bøtene behøver ikke være i millionklassen for å skremme forvaltningen fra å bryte loven.

Hovedsaken er at det blir gjort tydelig at det ikke er mindre alvorlig å bryte denne loven enn å kjøre noen kilometer i timen for raskt på en landevei. Hvis vi har et apparat som kan pålegge for eksempel Bergen kommune en straff på 10.000 kroner for brudd på lovverket, gjør vi det tydelig at dette ikke er en triviell sak."

<http://www.bt.no/nyheter/lokalt/Vil-gi-boter-til-offentlig-forvaltning-3327712.html>

NMF er helt på linje med jussprofessor Jan Fridthjof Bernt. Offentlige virksomheter som trenerer utleveringen av offentlig informasjon, og som må klages inn til overordnet forvaltningsorgan før de er villige til å utlevere, bør bøtelegges for at de hemmeligholder informasjon som tilhører offentligheten.

Det bør bli lettere å få utlevert dokumenter fra Domstol, Politi og stat

Saksbehandlere hos NMF har opplevd at Domstoler , Politi og statlige virksomheter ofte hemmeligholder miljøinformasjon og resultatene av våre anmeldelser. NMF politianmelder en del miljøkriminalitet, og det hadde vært nyttig for oss dersom det hadde vært lettere å få informasjon om størrelser på bøter etc.

Som eksempel kan nevnes at NMF-Nordland i slutten av 2014 anmeldte Salten Aqua AS til SkattNord for økonomisk kriminalitet gjennom brudd på Regnskapsloven, manglende konsernregnskap samt manglende innrapportering på miljøsidan. NMF oppfordret samtidig SkattNord om å utføre bokettersyn hos Salten Aqua AS. Salten Aqua AS fikk trolig klar beskjed fra SkattNord om at oppdrettsselskapet pliktet å utarbeide konsernregnskap, dette ettersom Salten Aqua AS i ettertid gikk ut i media og informerte om at de var et konsern (som aldri hadde levert konsernregnskap). Da NMF senere kontaktet SkattNord for å få vite utfallet av anmeldelsen, og om Salten Aqua AS var blitt bøtelagt, fikk NMF til svar at dette var taushetsbelagt informasjon. NMF mener at SkattNord gjerne kunne gitt oss en tilbakemelding om utfallet av vår anmeldelse.

En av tingrettene som det har vært umulig å få ut informasjon om tidligere domfellelser fra, er Romsdal tingrett. Romsdal tingrett nektet i november 2015 å utlevere en dom som en person ved navn S.O.Tofte hadde pådratt seg i 1996. NMF skulle gjerne sett at det ble spesifisert i offentleglova at loven også gjaldt for domstoler, politi og statlige virksomheter som Skatteetaten.

Miljøvennlig hilsen,

Børge Torbergsen